344488

Bijlage BBV

Uitgangspuntennotitie Participatiewet gemeente Putten

Inhoudsopgave

Uitgangspuntennotitie Participatiewet **1**

gemeente Putten **1**

1. Inleiding **4**

1.1 De Participatiewet 4

1.2 Visie kabinet 4

1.3 Samenwerkingsverbanden 4

1.4 Doel van deze notitie? 5

1.5 3D verbindingen 5

1.6 Leeswijzer 5

2. Inventarisatie en analyse **6**

2.1 Wat gaat er veranderen? 6

2.1.1 WWB/IOAW 6

2.1.2 WSW 6

2.1.3 Beschut werk 6

2.1.4 Wajong 7

2.1.5 Re-integratie arbeidsgehandicapten 7

2.2 Wie en welke aantallen? 7

2.3 Budgetten 9

2.3.1 Huidige budgetten 9

2.3.2 Financieringsstructuur Participatiewet 9

2.3.3 Prognose budgetten Participatiewet. 10

2.4 De toekomstige arbeidsmarkt 11

2.5 Overige relevante ontwikkelingen 12

3. Visie op beleid **13**

3.1 Inzet van middelen 13

3.1.1 BUIG-budget 13

3.1.2 Gebundeld re-integratiebudget 13

3.2 Doelgroepen en maatregelen 14

3.2.1. Wsw 14

3.2.2. WWB / Wajong 14
3.3 Keuzes: Werkgevers voorop 16
3.4 Flexibiliserende arbeidsmarkt 17
4. Visie op uitvoering 18
4.1 Samenhang met Jeugdwet en WMO 18
4.2 Doelgroepen 18
4.2.1 Werk 18
4.2.2 Meedoen 19
4.2.3 Zorg 19
4.3 De wijze van uitvoering 20
4.3.1 Werk en Meedoen 20
4.3.2 Eén werkgeversbenadering 20
5. Vervolgstappen 21
5.1 Overzicht van de uitgangspunten 21
5.2 Planning 22
Lijst van afkortingen 23
Bijlagen 24
Bijlage 1 Cijfermateriaal 24
Bijlage 2 Memo Nautus 25

1. Inleiding

1.1 De Participatiewet

Al langere tijd wordt gewerkt aan één regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt, die de WWB, de Wajong en Wsw hervormt en die decentraal wordt uitgevoerd door gemeenten. In eerste instantie was het streven om de nieuwe regeling per 1 januari 2013 in te voeren, de Wet werken naar Vermogen (WWNV). Door de val van het kabinet Rutte 1 is het wetsvoorstel controversieel verklaard en ter behandeling aan het volgende kabinet overgelaten. In december 2012 zijn de contouren van de Participatiewet bekend geworden. Inzet is om in de Participatiewet de goede elementen uit het wetsvoorstel WWNV te behouden en belangrijke aanpassingen door te voeren als antwoord op de signalen van diverse kanten. Invoering was voorzien per 1 januari 2014. Door tussenkomst van het Sociaal akkoord is de invoering nu voorzien per 1 januari 2015. Begin december 2013 is het wetsvoorstel aangeboden aan de Tweede Kamer.

1.2 Visie kabinet

De inzet van het kabinet is 'Meer kansen op participatie'. Het kabinet wil dat alle mensen als volwaardige burgers mee kunnen doen aan onze samenleving. Bij voorkeur via een reguliere baan, maar als dat (nog) niet haalbaar is, door op een andere manier te participeren in de samenleving. Het kabinet wil kansen creëren, ook voor mensen met een arbeidsbeperking. Daarnaast wil het kabinet samen met werknemers en werkgevers de grote onderwerpen op de arbeidsmarkt aanpakken. Inspanningen komen nu meer bij de werkgevers te liggen. Goede dienstverlening aan werkgevers en werknemers is essentieel. Het kabinet acht het van belang dat mensen bij gemeenten terecht kunnen en dat daarbij een integrale aanpak wordt gevolgd.

1.3 Samenwerkingsverbanden

Anders dan decentralisatie Jeugdzorg en AWBZ wordt de Participatiewet niet in RNV-verband opgepakt. Waar mogelijk wordt regionaal beleid gemaakt. Regionaal wordt samengewerkt in de beleidsontwikkeling t.a.v. de Participatiewet. De implementatie en de uitvoering van de Participatiewet zal lokaal plaatsvinden. Wij houden de eigen verantwoordelijk voor het te vormen beleid, zo ook de andere gemeenten. Regionale afstemming is daarnaast noodzakelijk omdat de RNV-gemeenten en de gemeente Nijkerk deelnemer zijn in dezelfde gemeenschappelijke regeling bij het SW-bedrijf.
Putten is onderdeel van de arbeidsmarktregio Apeldoorn (de Stedenvierkant). Vanuit deze regio geven gemeenten en UWV de dienstverlening aan werkgevers en werkzoekenden vorm. Gemeenten en UWV kunnen zelf afspraken maken over de wijze van samenwerking in de regio.

1.4 Doel van deze notitie?

Met deze notitie willen we anticiperen op de komst van de Participatiewet. De notitie heeft een aantal doelen:
Het in kaart brengen van:

1. de gevolgen van de Participatiewet voor de gemeente;
2. risico's en keuzes;
3. uitgangspunten voor toekomstige beleidskeuzes op de (middel)lange termijn.

1.5 3D verbindingen

De drie transities kennen een duidelijke samenhang. De principes en uitgangspunten zijn gelijk. De burger in zijn of haar sociale omgeving staat centraal. Er zal niet alleen maar sprake zijn van overlap. Integendeel, het grootste deel van de mensen met ondersteuningsvragen heeft een vraag die binnen één van de domeinen opgepakt kan worden: of een uitkering, of hulp bij het huishouden, of een opvoedingsvraag. Voor hen kan de nieuwe manier van werken binnen een enkele transitie worden opgepakt.
Dit ligt anders voor gezinnen of huishoudens waar sprake is van complexere problematiek die meerdere domeinen bestrijkt. Voor die gevallen is het van belang om aspecten als vraagverheldering, de toegang en het formuleren en regelen van passende ondersteuning op integrale wijze te organiseren.
Het is niet gemakkelijk en vanzelfsprekend dat dit op 1 januari 2015 tot in de puntjes geregeld is. Het transformatieproces (de vernieuwing van de manier van werken en de daarvoor benodigde cultuuromslag) zal langer duren. Bovendien verschillen de transitieprocessen in tempo, organisatiewijze en dynamiek mede als gevolg van de verschillende tijdstippen waarop de wetsvoorstellen zijn en worden behandeld. Thans is alleen de Jeugdwet door de Tweede Kamer aangenomen. De wetgeving op het terrein van de WMO en Participatiewet is nog niet vastgesteld. Dit heeft tot gevolg dat niet alle ontwikkelingen op ieder moment aan elkaar verbonden kunnen worden. De realisatie van het ideaalplaatje is daarom een groeiproces.

1.6 Leeswijzer

In deze notitie is informatie verwerkt welke bekend was op 6 januari 2014. Om deze reden kan het zijn dat bij het lezen van deze notitie inmiddels geactualiseerde informatie beschikbaar is.
In Hoofdstuk 2 beschrijven we de contouren van de Participatiewet. Voor zover mogelijk geven we in dit hoofdstuk aan wat de gevolgen zijn voor de gemeente. Hierbij gaan we ook in op een prognose van de volumes en de budgetten.
In Hoofdstuk 3 vermelden we de keuzes die wij als gemeente moeten maken bij de beleidsvorming rondom de Participatiewet. We schetsen de uitgangspunten voor de komende periode.
In Hoofdstuk 4 gaan we in op het vervolgtraject voor de verdere beleidsontwikkeling en implementatie van de Participatiewet en de gevolgen hiervan voor de uitvoering. Ook hier schetsen we een aantal uitgangspunten voor de komende periode.
Tot slot geven we in Hoofdstuk 5 een overzicht van de uitgangspunten en de planning.

2. Inventarisatie en analyse

2.1 Wat gaat er veranderen?

De gemeente is momenteel verantwoordelijk voor onder andere de uitvoering van Wet werk en bijstand (WWB)[1]. Uitgangspunt is dat de uitkering slechts een tijdelijke situatie is. Doel is dat de uitkeringsgerechtigden zo snel mogelijk werk krijgen zodat zij participeren en (deels) in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de WSW. In Putten (en de regiogemeenten) wordt deze uitgevoerd door de Inclusief Groep via een GR.

Met de Participatiewet wordt de gemeente verantwoordelijk voor een grotere doelgroep, waarvan een deel een grote afstand tot de arbeidsmarkt en/of een arbeidsbeperking heeft. De taken gaan over naar gemeenten, met een bezuinigingsslag. Hoeveel de korting gaat worden is echter nog niet precies bekend. De invoering van de Participatiewet heeft een aantal consequenties:

2.1.1 WWB/IOAW

De financieringssystematiek en de verantwoordelijkheden die in de WWB golden blijven in de Participatiewet gehandhaafd.
De IOAW wordt langzaam afgebouwd. Werknemers die 50 jaar en ouder zijn op 1 januari 2015 (werknemer geboren vóór 1 januari 1965) op de eerste dag van hun werkloosheid, kunnen nog gebruik maken van de IOAW na het doorlopen van de WW-uitkering. Werknemers geboren op of na 1 januari 1965 kunnen geen beroep meer doen op de IOAW. Het stoppen van de instroom in de IOAW betekent dat deze groep mogelijk instroomt in de Participatiewet.

2.1.2 WSW

Nieuwe instroom in de Wsw is vanaf 1 januari 2015 niet meer mogelijk en de wachtlijsten vervallen per deze datum. Er wordt een zogenaamde 'sterfhuisconstructie' toegepast. Voor de huidige Wsw-ers blijven de rechten en plichten bestaan. Gemeenten blijven verantwoordelijk om deze groep werk te bieden tegen de huidige arbeidsvoorwaarden en CAO. Personen die op de wachtlijst stonden van de Wsw vallen onder de werking van de Participatiewet.

2.1.3 Beschut werk

Voor degenen die onder de Participatiewet gaan vallen en door lichamelijke, verstandelijke en/of psychische beperkingen extra begeleiding en werkplekaanpassing nodig hebben, richten gemeenten beschut werk in. Het kabinet gaat er in de berekeningen vanuit dat er in de structurele situatie 30.000 beschut-werkplekken beschikbaar moeten komen.

---

[1] En aanverwante regelingen zoals de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) en de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ).

Beloning van de werknemers met een dienstbetrekking beschut werk, geschiedt volgens de cao van de branche waarin zij werkzaam zijn. Gemeenten krijgen zelf de ruimte om zelf te kiezen hoe ze de nieuwe voorziening beschut werk organiseren. Beschut werk kan ook bij reguliere werkgevers worden ondergebracht, in dat geval geldt de CAO van de werkgever.

2.1.4 Wajong

De Wajong is er vanaf 1 januari 2015 alleen voor mensen die volledig en duurzaam niet kunnen werken. Iedere 5 jaar vindt er een herkeuring plaats. Nieuwe instroom, met arbeidsvermogen, zal instromen in de Participatiewet. Ook mensen die al een Wajong-uitkering hebben worden herkeurd. Iedereen die kan werken (arbeidsvermogen heeft) valt onder de gemeentelijke verantwoordelijkheid. Hoe en wanneer de herkeuring van bestaande Wajongers gaat plaatsvinden en wanneer er een overheveling naar de gemeente plaatsvindt, is nog onduidelijk. Inmiddels is wel duidelijk dat dit geleidelijk gaat gebeuren.

2.1.5 Re-integratie arbeidsgehandicapten

Voor de re-integratie van arbeidsgehandicapten worden zogenaamde werkbedrijven opgericht. In deze werkbedrijven, die een arbeidsmarktregio beslaan, gaan gemeenten, UWV en sociale partners samenwerken. De uitwerking van de werkbedrijven is nog gaande.
Om te zorgen voor voldoende werkplekken voor arbeidsgehandicapten is er een garantiestelling van werkgevers. Werkgevers stellen zich garant voor 100.000 extra banen (oplopend tot 2026) voor mensen met een arbeidsbeperking. Het gaat hier om mensen die niet zelfstandig het wettelijk minimumloon (WML) kunnen verdienen of om mensen met een arbeidsbeperking die minimaal het WML kunnen verdienen door gebruik te maken van een voorziening gericht op persoonlijke ondersteuning op de werkplek (van een jobcoach). Daarnaast stelt de overheid zich garant voor 25.000 extra banen voor deze groep. Deze afspraken zijn onderdeel van het sociaal akkoord.
Wanneer werkgevers deze garantstelling niet nakomen, komt er per 2016 een arbeidsgehandicaptenquotum, waarmee de werkplekken worden afgedwongen.

2.2 Wie en welke aantallen?

Er is nog veel onduidelijk met betrekking tot de inhoud van de Participatiewet en de budgetten. Inzicht in de budgetten voor 2015 zal er hoogstwaarschijnlijk pas eind 2014 zijn. Omdat het te lang duurt om hier op te wachten is het van belang om een prognose te krijgen van de verwachte instroom van de nieuwe doelgroep en de ontwikkeling van budgetten. De RNV-gemeenten hebben daarom een prognose laten maken in de ontwikkeling van ongewijzigd beleid, rekening houdend met de hoofdlijnen van de Participatiewet[2].

[2] Prognose ontwikkeling P-wet, door Nautus d.d. 6 januari '14, zie bijlage 2. Het cijfermateriaal in de prognose is gebaseerd op landelijke ontwikkelingen en een doorvertaling daarvan naar de gemeenten. De cijfers geven een indicatie op hoofdlijnen.

WWB

Per 1 oktober 2013 kent de gemeente Putten 201 uitkeringsgerechtigden (WWB, IOAW/Z en BBZ). Voor de uitvoering van de WWB is de gemeente zelf verantwoordelijk. Er is met name het afgelopen jaar een forse stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden geweest. Voor de prognose cijfers is uitgegaan van het *gemiddelde* aantal uitkeringsgerechtigden over een jaar.

Prognose van het gemiddelde aantal uitkeringsgerechtigden in een jaar tot en met 2018

Jaar	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
WWB / IOAW / IOAZ	175	193	206	208	208	208
Toename nieuwe doelgroep	0	0	8	41	78	111
Totaal	175	193	215	250	287	320

Wsw

Voor de Wsw geldt dat gemeenten jaarlijks een taakstelling vanuit het Rijk krijgen voor het aantal Wsw-ers dat zij van een dienstverband dient te voorzien. Deze taakstelling wordt niet in personen opgelegd, maar in standaardeenheden. Eén standaardeenheid (SE) staat hierbij voor 1 fulltime Wsw-dienstverband. In de praktijk kan een SE door meerdere personen worden vervuld. Doordat er geen nieuwe instroom meer is in de Wsw vanaf 2015, zal de doelgroep van de Wsw afnemen als gevolg van natuurlijk verloop.

Ontwikkeling van het aantal Sw-plekken tot en met 2018 (afgerond)

Jaar	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Aantal	85	81	76	71	67	63

Wajong

Naar verwachting zijn er eind 2014 landelijk 240.000 Wajongers[3], De inschatting is dat 42% hiervan geen arbeidsvermogen hebben (100.000 Wajongers). Deze doelgroep houdt hun Wajong-uitkering. Van de groep Wajongers met arbeidsvermogen (140.000) werken circa 60.000 Wajongers. Circa 80.000 personen kunnen dus een beroep doen op gemeenten voor ondersteuning en eventueel een uitkering. De verwachting is dat 65.000 van deze groep in aanmerking komt voor een uitkering en begeleiding naar werk. De overige circa 15.000 personen komen niet in aanmerking voor een uitkering, doordat ze zich niet melden of niet voldoen aan de voorwaarden voor een uitkering (vermogen of partner met inkomsten).

Totaaloverzicht doelgroepen 2013-2018

Jaar	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Aantal bijstand	175	193	215	250	287	320
Aantal Wsw	85	81	76	71	67	63
Totale doelgroep	260	274	291	321	354	383

[3] Kamerbrief ramingen omtrent de herkeuring Wajong, d.d. 16 september 2013 en Toelichting Invoeringswet Participatiewet

2.3 Budgetten

2.3.1 Huidige budgetten

De gemeenten ontvangen voor de uitvoering van de WWB twee budgetten. Het BUIG[4]-budget dat bestemd is voor de uitkeringen en het Participatiebudget dat bestaat uit de middelen voor volwasseneneducatie en re-integratie. Vanaf 2014 wordt geen budget meer ontvangen voor Inburgering. Bij een tekort op het BUIG-budget zal de gemeente in eerste instantie zelf binnen haar begroting moeten zoeken naar een oplossing voor het financiële tekort. Onder voorwaarden kan een gemeente in aanmerking komen voor een incidentele aanvullende uitkering (IAU). Een budgetoverschot op het BUIG-budget is vrij besteedbaar.
De budgetten in het Participatiebudget zijn geoormerkt. Wanneer de gemeente geld overhoudt op het Participatiebudget, dan mag zij dit tot een maximum van 25% meenemen naar het volgende jaar. Ook hier moet een tekort zelf worden aangevuld.

2.3.2 Financieringsstructuur Participatiewet

Net als in de WWB worden gemeenten binnen de Participatiewet financieel verantwoordelijk. Hiervoor komen twee budgetten beschikbaar.

1. Het huidige BUIG-budget zal aangevuld worden met middelen van de huidige Wajong doelgroep die overgaan naar de Participatiewet. Deze middelen worden overgeheveld vanuit het UWV.
2. Daarnaast komt er een zogenaamd gebundeld re-integratiebudget voor alle (nieuwe) gemeentelijke doelgroepen. Dit budget bestaat uit de volgende componenten:
    a. Participatiebudget "oude stijl". Dit betreft het al bestaande Participatiebudget. Er vindt wel een korting plaats.
    b. Begeleiding nieuwe doelgroep regulier.
    c. Begeleiding nieuwe doelgroep beschut. Bij b en c gaat het om meerjarige middelen voor begeleiding en werkplekondersteuning voor mensen die niet meer in de Wsw terecht komen. Hiervoor wordt structureel geld toegevoegd aan de re-integratiemiddelen van de gemeenten.
    d. Overheveling re-integratie Wajong. Dit betreft meerjarige re-integratiemiddelen voor mensen die niet meer in de Wajong terecht komen of mensen die na herindeling van de Wajong onder de gemeentelijke verantwoordelijkheid vallen. Hiervoor worden vanaf 2015 middelen overgeheveld vanuit het re-integratiebudget Wajong van UWV naar gemeenten.
    e. Overheveling no riskpolis. Met de Participatiewet kunnen gemeenten zelf bepalen voor welke mensen uit hun doelgroep zij de no riskpolis inzetten. Daarbij hoort dat zij voor deze middelen ook financieel verantwoordelijk worden. Hiervoor worden vanaf 2015 (budgettair neutraal) middelen overgeheveld vanuit de Ziektewet naar het gemeentelijk budget..

[4] Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten

In bijlage 1 is de ontwikkeling van het BUIG-budget en het Participatiebudget over de periode 2010-2014 terug te vinden. Tevens staat hierin vermeld de prognose van het gebundelde re-integratiebudget.

2.3.3 Prognose budgetten Participatiewet.

Gebundeld re-integratiebudget

Naar verwachting zal het gebundelde re-integratiebudget op termijn afnemen van € 2,4 miljoen in 2013 naar € 1,8 miljoen in 2018 (zie bijlage 2). Hierin is onder andere verwerkt:

- De overheveling van de rijksbijdrage Wsw, inclusief de bezuinigingen op de overheveling als gevolg van het stoppen van de instroom en toepassing van de efficiencykorting.
- De geleidelijke toevoeging van vroegere middelen voor re-integratie Wajong van het UWV en de middelen voor het realiseren van 'nieuwe voorzieningen beschut'.

Wsw-oud

De directe kosten (saldo van de lonen en bedrijfsinkomsten) zijn nu € 0,8 miljoen. Deze kosten dalen in gelijke mate met de afbouw van het aantal Wsw-plekken naar € 0,6 miljoen in 2018. De salariskosten zijn per CAO geregeld en zijn daarom niet beïnvloedbaar. Er wordt daarnaast een efficiencykorting toegepast, waardoor het gat tussen de daadwerkelijke salariskosten en de rijksbijdrage gaat toenemen. De overheadkosten (huisvesting, kosten van staf etc.) blijven gelijk: € 1,2 miljoen. Het gaat hier om een prognose bij ongewijzigd beleid. Het is aannemelijk dat een dalende omvang zal resulteren in een keuze om tot lagere overhead te komen. Rekening moet gehouden worden met frictiekosten.
De totale kosten Wsw dalen van € 2 miljoen naar € 1,8 miljoen. Deze daling is berekend op basis van de dalende omvang bij gelijkblijvende directe kosten per SW-plek en gelijkblijvende overhead en winst van het SW-bedrijf.

Beschikbaar voor re-integratie

Op basis van de prognose voor het gebundelde re-integratiebudget en de kosten van Wsw-oud kan de prognose gemaakt worden van het restant dat voor de gemeente beschikbaar is voor re-integratie van mensen met een bijstandsuitkering. Hierbij is als uitgangspunt gehanteerd dat de Participatiewet budgetneutraal wordt uitgevoerd. Dat wil zeggen dat het budget voor re-integratie van mensen in de bijstand wordt bepaald door het totale budget na aftrek van de kosten voor Wsw-oud en er geen budgetoverschrijding plaatsvindt.

Aspect	**Wsw-oud**	**Re-integratie bijstand**	**Totaal**
Volume 2018	63	320	383
Volume 2018 (in %)	16,4%	83,6%	100%
Kosten 2018	€ 1,8 mln	€ 0,0 mln	€ 1,8 mln
Kosten 2018 (in %)	100%	0%	100%
Gemiddelde kosten in 2018	€ 28.571	€ 0	€ 4.700

Uit het bovenstaande volgt de prognose dat de gemeente Putten in 2018 100% van het beschikbare budget uitgeeft aan 16,4% van de doelgroep die aanspraak maakt op dat budget. Voor re-integratie van mensen in de bijstand is geen geld meer beschikbaar, terwijl iedere Wsw-plek nog € 28.571,00 per jaar blijft kosten. Ter vergelijk: in 2010 had de gemeente nog gemiddeld € 2.650,00 beschikbaar voor re-integratie van mensen in de bijstand.

2.4 De toekomstige arbeidsmarkt

Ook de komende jaren zal de arbeidsmarkt onder druk blijven staan. Pas vanaf 2015 verwacht het CPB een lichte groei van werkgelegenheid. Het UWV[5] verwacht dat er eind 2013 begin 2014 een voorzichtig economisch herstel plaatsvindt. Dit vertaalt zich niet direct in een groeiende werkgelegenheid. Enerzijds omdat gemiddeld gezien de productiviteit van arbeid groeit en anderzijds omdat werkgevers met vertraging hun personeelsbestand aanpassen aan de afzetontwikkeling en op dit moment nog ruim in het personeel zitten. Een groei van de economie kan dan samengaan met minder vraag naar arbeid.
Meer in detail voorziet het UWV de volgende ontwikkelingen:

- Uitzendbureaus kunnen in 2014 profiteren van het aanstaande economische herstel. Immers het bedrijfsleven dat te maken heeft met meer afzet, zal in eerste instantie vooral tijdelijk personeel inzetten om hun hogere productie te realiseren.
- De werkgelegenheid in export georiënteerde marktsectoren (zoals de industrie en groothandel) ontwikkelt zich relatief gunstig in 2014. Weliswaar neemt in de industrie de werkgelegenheid al jaren af, maar in 2014 is het beeld gunstiger en de werkgelegenheidsafname kleiner onder invloed van het verwachte economische herstel.
- De werkgelegenheid in de binnenlands georiënteerde sectoren (zoals horeca, detailhandel, cultuur en recreatie) blijft min of meer stabiel in 2014. Aan de herstructurering in de financiële dienstverlening is nog geen einde gekomen: de werkgelegenheid krimpt in 2014 nog altijd verder. Er lijkt wel een einde te komen aan de sterke daling van de werkgelegenheid in de bouw: de werkgelegenheid krimpt in 2014 bij de bouw zeer gering.
- De werkgelegenheid in zorg en welzijn laat in 2013-2014 wel groei zien, maar veel minder dan voorheen. In de afgelopen vijftien jaar nam de werkgelegenheid met gemiddeld 32 duizend banen per jaar toe. Daarmee steekt de voorziene groei van gemiddeld 6 duizend banen in 2013-2014 zowel absoluut als relatief, erg mager af bij het verleden. De matige ontwikkeling van de werkgelegenheid wordt veroorzaakt door bezuinigingsmaatregelen. Vooral bij de ouderenzorg (veel lagere groei) en thuiszorg, jeugdhulpverlening en kinderopvang (krimp) zien we in deze indicatieve berekeningen behoorlijke arbeidsmarkteffecten.
- Gezien de bezuinigingen bij de overheid moet ook in 2014 gerekend worden op een (forse) werkgelegenheidskrimp bij het openbaar bestuur.

[5] UWV Arbeidsmarktprognose 2013-2014

- Vergrijzing biedt op termijn kansen. De komende tien jaar verlaten in de Stedenvierkant als gevolg van de vergrijzing ruim 38.000 mensen de arbeidsmarkt. Dit kan in de regio voor een aanzienlijke vervangingsvraag zorgen. De mate waarin deze vraag leidt tot concrete vacatures, is echter onder meer afhankelijk van conjuncturele ontwikkelingen en overheidsbezuinigingen[6].

2.5 Overige relevante ontwikkelingen

Zoals uit bovenstaande paragrafen blijkt, krijgt de gemeente te maken met een forse toename van de doelgroep. Los van de Participatiewet zijn er ook nog andere ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de omvang van de doelgroep van de Participatiewet.

- Oplopende werkloosheid als gevolg van de economische crisis, waardoor minder mensen in hun eigen inkomen kunnen voorzien.
- Aanscherpingen in voorliggende regelingen zoals de WW en de ANW waardoor vaker en sneller een beroep zal worden gedaan op de WWB.
- Minder kansen op arbeidsparticipatie, in het bijzonder voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.
- Minder 'afwentelingsmogelijkheden' voor gemeenten om lasten van inkomen en ondersteuning buiten de gemeentelijke begroting te brengen, doordat gemeenten een steeds bredere verantwoordelijkheid dragen in het sociale domein.

[6] Regionale arbeidsmarktschets 2012, Arbeidsmarktregio Stedendriehoek, UWV

3. Visie op beleid

Zoals uit het vorige hoofdstuk blijkt, leidt een doorzetting van het huidige beleid in relatie tot de invoering van de Participatiewet tot financiële risico's. Deze risico's stelt de gemeente voor keuzes. In dit hoofdstuk worden de risico's en keuzemogelijkheden nader toegelicht. Op basis hiervan worden de uitgangspunten voor de Participatiewet beschreven. Bij het kiezen van de uitgangspunten zal gekeken worden naar de raakvlakken en overlappingen met de andere 2 Transities en dit zal waar nodig op elkaar afgestemd worden.

3.1 Inzet van middelen

3.1.1 BUIG-budget

Zoals in hoofdstuk 2.3 aangegeven is de gemeente verantwoordelijk voor het eventuele financiële tekort op het BUIG-budget. Het is daarom van belang om de uitgaven te beperken. Dit kan gerealiseerd worden door instroom te voorkomen en uitstroom te bevorderen.
Op diverse manieren wordt hierop ingezet. Zoals in het Beleidsplan 2014 is gemeld wordt extra ingezet op nog betere re-integratie en handhaving.

3.1.2 Gebundeld re-integratiebudget

Gezien de groeiende doelgroep en de afnemende budgetten moet de vraag gesteld worden of de gemeente nog wel voldoende werk kan maken van re-integratie van mensen in de bijstand. Zoals aangegeven in hoofdstuk 2 is de prognose dat in 2018 bij ongewijzigd beleid 100% van het gebundelde re-integratiebudget wordt uitgegeven aan de doelgroep Wsw-oud. Er blijft geen budget over voor de re-integratie van de grootste groep (83%).
Allereerst is het van belang om aan te geven wat nodig is of wat wij nodig achten voor re-integratie in de bijstand. Doelstelling van de Participatiewet is om iedereen daar waar mogelijk te laten meedoen in de samenleving, bij voorkeur door middel van een reguliere baan.
Daarnaast zijn er andere overwegingen om middelen in te zetten voor re-integratie:

- Sociale doelen (participatie en bevorderen arbeidsdeelname).
- Financiële doelen (beperken van uitkeringslasten).
- Toename van het volume.
- Lagere verdiencapaciteit nieuwe doelgroep (ex-Wajong).
- Economische en arbeidsomstandigheden.
- Gemiddelde kosten van re-integratie in voorgaande jaren.

Mogelijke scenario's voor re-integratie in de toekomst.
Welke middelen zijn noodzakelijk om in de toekomst een goede re-integratie te kunnen bieden. Hiervoor zijn een aantal scenario's denkbaar:

I. We gaan uit van de beschikbare middelen vanuit het Rijk. Inzet op handhaving, correct verstrekking van uitkeringen en beroep op eigen kracht is voldoende om solide resultaten te bereiken.
II. We moeten meer budget vrijmaken voor re-integratie, want het volume stijgt fors.
III. We moeten meer budget vrijmaken voor re-integratie, niet alleen vanwege de stijging van het volume, maar ook omdat het moeilijker wordt om mensen te plaatsen.

IV. Het budget per klant van 2013 is bepalend. De verwachte volumestijging betekent een evenredige groei van het budget via de inzet van algemene middelen;

V. We hebben een vergelijkbaar budget nodig voor de re-integratie binnen de WWB als voor de 'oude Wsw'.

Op basis van de huidige informatie zullen er tekorten ontstaan bij ongewijzigd beleid. In principe dient de Participatiewet en dus re-integratie budgetneutraal te worden uitgevoerd te worden. Indien door omstandigheden dit niet budgetneutraal uitgevoerd kan worden zullen we de te maken keuzes voorleggen aan de gemeenteraad.

3.2 Doelgroepen en maatregelen

Als we er vanuit gaan om de Participatiewet budgetneutraal uit te voeren, vloeien hier een tweetal vragen uit voort:

1. Waar kunnen we budgetten inzetten?
2. Hoe kunnen we de huidige uitvoering zo aanpassen dat de tekorten binnen de Participatiewet op te vangen zijn?

Zoals in hoofdstuk 2 naar voren komt, ontstaat er bij ongewijzigd beleid een situatie waarbij 100% van het budget wordt uitgegeven aan 17% van de gehele doelgroep. Daarom is het van belang om te onderzoeken of er een besparing kan plaatsvinden op de uitvoering van de 'oude' Wsw.

3.2.1. Wsw

De doelgroep Wsw-oud behoudt zijn oude rechten en plichten. De gemeente is verantwoordelijk om deze mensen werk te bieden en tevens voor hun loonkosten. De CAO (collectieve arbeidsovereenkomst) Wsw is (en blijft) van toepassing op arbeidscontracten waarbij de werkgever een gemeente of GR van de gemeente is en de werknemer een Wsw-geïndiceerde. Om de kosten van uitvoering voor de 'oude' WSW omlaag te krijgen kan er onderzoek gedaan worden naar meerdere oplossingsmogelijkheden. Daar we met meerdere gemeenten deelnemer zijn in de gemeenschappelijke regeling is het voorstel om dit gezamenlijk op te pakken.

Uitgangspunt: Onderzoek (met de GR gemeenten) mogelijkheden naar lagere Sw-lasten
Hierbij wordt er onderzoek gedaan naar de meerdere oplossingsmogelijkheden op zichzelf, dan wel een combinatie ervan.

3.2.2. WWB / Wajong

Ook indien we er in slagen om de kosten van de groep Wsw-oud te verminderen, dan nog is er maar een beperkt participatiebudget beschikbaar. Gezien de groeiende omvang van het bestand lijkt dit onvoldoende om iedereen te kunnen begeleiden. Daarom moeten ook hier keuzes in gemaakt worden. In het beleidsplan 2014 is vooruitlopend hierop gemeld dat wij onze cliënten hebben ingedeeld in treden op de participatieladder. De participatieladder is een

meetinstrument waarbij de afstand tot de arbeidmarkt wordt gemeten. Naarmate de afstand tot de arbeidsmarkt groter is staat iemand op een lagere trede op de ladder.

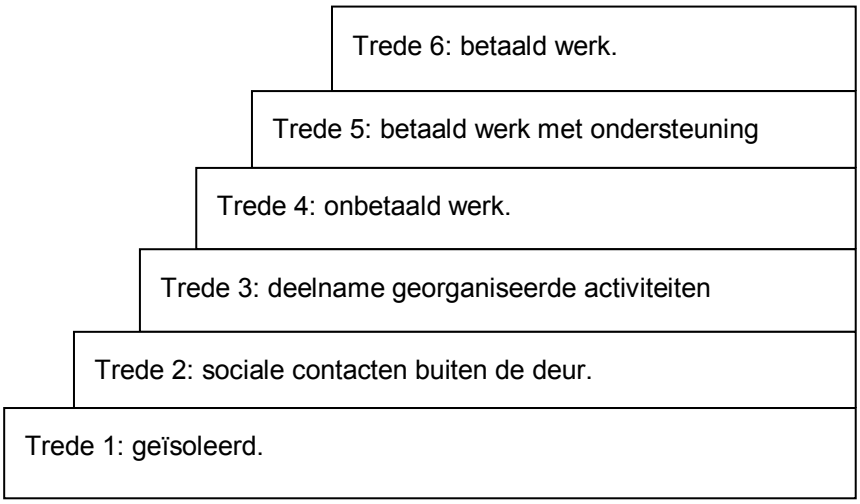

We kiezen bij de inzet van de wel beschikbare middelen expliciet voor activiteiten gericht op uitstroom. Dat betekent concreet dat:

1. De prioriteit ligt bij de ondersteuning van de werkzoekende naar betaald regulier werk. Alle werkzoekenden met perspectief op trede 5 en 6 worden geacht actief bezig te zijn met hun re-integratie, waarbij 'eigen kracht' voorop staat. Werkzoekenden met een korte afstand tot de arbeidsmarkt (veelal werkzoekenden die korter dan een jaar in de bijstand zitten) worden actief ondersteund bij het vinden van werk en opdoen van werkervaring.
2. Door de landelijke beperking van de middelen en de prioriteit op ondersteuning naar betaald werk, blijven er geen financiën over voor re-integratie activiteiten voor de doelgroep die (nog) geen arbeidsmogelijkheden hebben. Deze laatste groep zal waarschijnlijk fors toenemen met de komst van mensen vanuit de Wajong. Dit is geen wenselijke situatie temeer omdat wij in Putten altijd re-integratie activiteiten hebben ingezet voor alle doelgroepen in de WWB. De verwachting is dat de kansen op (gedeeltelijke) uitstroom van de groep voormalige Wajongers het grootst is als zij zo snel mogelijk worden begeleid. Om deze reden willen wij, vooruitlopend op de invoering van de Participatiewet, proberen al zoveel mogelijk uitstroom te bereiken uit de huidige WWB doelgroep. Dit kan niet binnen de bestaande formatie zonder afbreuk te doen aan de andere taken op het gebied van rechtmatigheid. Om deze reden is hiervoor uitbreiding met 1 fte nodig. Bij uitbreiding met 1 fte kunnen ook re-integratie activiteiten ingezet worden voor uitkeringsgerechtigden die nu nog niet kunnen uitstromen naar regulier werk en daarmee worden de consequenties van het mindere re-integratiebudget voor deze groep verzacht. Daarnaast zal integraal binnen het sociaal domein worden gekeken naar mogelijkheden om (al dan niet gemeentelijke) dienstverlening binnen andere beleidsterreinen, in te zetten voor de uitkeringsgerechtigden. Daarbij kan gedacht worden aan gebruik maken van dienstverlening c.q. financiële middelen vanuit de Wmo, AWBZ en zorgverzekering voor met name de doelgroep die behoefte heeft aan hulpverlening of zorg. De WMO gelden zullen met name ingezet worden op het belang van participatie en eigen kracht. Dit past ook in het landelijk ingezette beleid van één ontschot budget voor het sociale domein

waarbij bijvoorbeeld cliënten die een uitkering ontvangen op grond van de Participatiewet zich als bijvoorbeeld Mantelzorger kunnen inzetten (tegenprestatie) en dus Participatiewet gelden ingezet worden voor de WMO.

Voor zowel de huidige WWB doelgroep als de WSW en Wajong doelgroep geldt dat plaatsing bij een reguliere werkgever uitgangspunt dient te zijn. Op deze manier stromen cliënten geheel of deels uit en worden zij weer (grotendeels) financieel zelfredzaam. Bijgevolg is dat er hierdoor minder beroep wordt gedaan op de middelen van de Participatiewet.
Indien meer duidelijkheid bestaat over welke gevolgen de invoering van de Participatiewet heeft voor de personele formatie, zullen wij u tijdig informeren.

Uitgangspunt: Inzet van beschikbare middelen gericht op uitstroom
We kiezen bij de inzet van de wel beschikbare middelen expliciet voor activiteiten gericht op uitstroom.
Voor de doelgroepen die (nog) niet kunnen uitstromen kijken we binnen het sociaal domein naar mogelijkheden.

Uitgangspunt: Plaatsing bij Reguliere werkgevers
Door plaatsing bij reguliere werkgevers stromen cliënten geheel of deels uit. Hierdoor wordt er minder een beroep gedaan op de Participatiewet en overheidsgeld.

3.3 Keuzes: Werkgevers voorop

De Participatiewet en de keuzes die we maken zijn sterk gericht op het aan het werk brengen van uitkeringsgerechtigden. Zoals in het vorige hoofdstuk aangegeven blijft de arbeidsmarkt de komende jaren nog onder druk staan. Willen we uitkeringsgerechtigden aan het werk krijgen, dan zullen we grip moeten krijgen op de kansen en mogelijkheden die de arbeidsmarkt nog wel biedt. Tevens willen, zoals eveneens reeds aangeven, inzetten op plaatsing bij Reguliere werkgevers. Hierbij zullen we inzetten op lokaal en regionaal beleid (Noord Veluwe) en beleid binnen de Arbeidsmarktregio. Dat vergt naast de inzet van werknemers een goed samenspel tussen alle ketenpartners: werkgevers, onderwijs, UWV WERKbedrijf, SW-bedrijven en (lokale) overheid. Uitwisseling van kennis en gezamenlijke registratie van onder meer vacatures vergroot transparantie op de arbeidsmarkt.

Om werkzoekenden, ook degenen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt, zo regulier mogelijk aan de slag te krijgen moeten we de verbinding met het lokale bedrijfsleven versterken. Daarom is het extra belangrijk om actief beleid te ontwikkelen met overheid, onderwijs en ondernemers. Om deze reden willen de mogelijkheden nagaan om lokaal een netwerk op te zetten waarbij er korte lijnen zijn tussen onder meer de gemeente, werkgevers en uitzendbureaus maar ook onderwijsinstellingen. Op deze wijze kunnen we proberen om uitkeringsgerechtigden zo snel mogelijk bij lokale werkgevers of via lokale uitzendbureaus te plaatsen of een passende (korte) opleiding te laten volgen. Om dit beleid in praktijk te kunnen omzetten is het eveneens belangrijk dat de eerder genoemde uitbreiding van 1 fte voor re-integratie wordt gerealiseerd.

Het beleid dient niet alleen lokaal maar ook regionaal te worden ontwikkeld. Er worden al geregeld regionale netwerkbijeenkomsten tussen overheid, ondernemers en onderwijs georganiseerd, bijvoorbeeld door Veluwe Portaal in Harderwijk waaraan ook Putten deelneemt. Onder meer worden hier de regionale vacatures uitgewisseld.

Gemeente Putten is onderdeel van de arbeidsmarktregio Stedenvierkant. In deze arbeidsmarktregio werken UWV WERKbedrijf, gemeenten en andere partijen samen in onder andere Werkpleinen, (Werkgever)Servicepunten en LeerWerk Loketten. Iedere uitkeringsgerechtigde is verplicht om algemeen geaccepteerde arbeid te aanvaarden. In de huidige arbeidsmarkt is het echter moeilijk een baan te vinden. Om kansen zoveel mogelijk te benutten en kansen te creëren wordt de vraag van de werkgever vooropgesteld. In plaats van aanbodgericht, wordt er vraaggericht gewerkt.

Uitgangspunt: Werk en werkgevers staan voorop
Iedereen moet naar mogelijkheden participeren. Hierbij staat werk voorop. De vraag van de werkgever wordt vooropgesteld. In plaats van aanbodgericht, wordt er vraaggericht gewerkt.

3.4 Flexibiliserende arbeidsmarkt

We sluiten aan bij de kansen die de arbeidsmarkt op dit moment wel biedt. Een flexibele inzet van personeel in uitzendwerk, tijdelijk werk en seizoenswerk wordt belangrijk om de doelgroep die nu buiten de arbeidsmarkt staat aan het werk te krijgen. Een eerste stap naar duurzame arbeid kan gezet worden door het accepteren van tijdelijk werk en dit verwachten wij ook van onze klanten.

Uitgangspunt: Inspelen op een flexibele arbeidsmarkt
De arbeidsmarkt vraagt om flexibele arbeidskrachten en in de regio ook om seizoenskrachten. Als gemeente anticiperen we op een flexibiliserende arbeidsmarkt en zien dit als kans.

4. Visie op uitvoering

Een nieuwe wet met nieuwe verantwoordelijkheden en kansen zorgt voor beweging op allerlei terreinen. Daarnaast hebben we buiten de Participatiewet te maken met de andere Decentralisaties de Jeugdwet en AWBZ/WMO. Naast wijzigingen in beleid zullen de organisatie en het speelveld moeten meebewegen. Dit geldt zowel voor de uitvoering van de nieuwe wet, als de wijze waarop we hieraan sturing geven.

4.1 Samenhang met Jeugdwet en WMO

De gemeente kan binnen het sociale domein meerdere rollen aannemen. Momenteel heeft de gemeente veelal een verzorgende, faciliterende en/of dienstverlenende rol. Voor de toekomst is het uitgangspunt dat de gemeente zich meer richt op de rol als regisseur en opdrachtgever. Voor de realisatie van de decentralisaties is een goede organisatorische inbedding noodzakelijk. In totaliteit willen we een sociale entiteit creëren waarin de verbindingen met het gewone leven van de burger,het vrijwilligerswerk, de professionele zorg en de specialistische zorg snel gelegd kunnen worden. Op deze manier heeft een integrale aanpak waarin met één gezin, één plan en één regisseur gewerkt wordt kans van slagen. In samenwerking met de andere transities in het sociale domein wordt de inrichting van deze sociale entiteit de komende tijd verder uitgewerkt. De samenhang zal hierbij met name worden gezocht op de volgende onderdelen:

1. Toegang / toeleiding.
2. Vraaggericht werken.
3. Inkoop / financiering.
4. Monitoring.

Uitgangspunt: Samenhang zoeken en beleid afstemmen met de andere decentralisaties:
De samenhang zal hierbij met name worden gezocht op de volgende onderdelen:

1. Toegang / toeleiding.
2. Vraaggericht werken.
3. Inkoop / financiering.
4. Monitoring.

4.2 Doelgroepen

Zoals in het vorige hoofdstuk benoemd kiezen we er voor om budgetten alleen daar in te zetten waar ze toegevoegde waarde hebben en dan vooral gericht op werk. De inzet van middelen wordt gekoppeld aan de doelgroep waarin iemand is ingedeeld.

4.2.1 Werk

Werk gaat voor uitkering is het uitgangspunt. Bij melding via het Werkbedrijf zal geïnventariseerd worden welke mogelijkheden er zijn om instroom te beperken door middel van werk. In het intakegesprek wordt nagegaan welke mogelijkheden er zijn op uistroom en op welke termijn. Dit gebeurt voordat de rechtmatigheid van de uitkering aan de orde komt. Werk gaat dus voor uitkering. In het Beleidsplan 2014 zijn hiertoe al de volgende actiepunten opgenomen:

- Vaststellen welk deel van de re-integratie in eigen beheer wordt uitgevoerd, wat wordt uitbesteed (trajecten/werkgeversbenadering) en op welke wijze.
- Vaststellen op welke wijze de werkgeversbenadering wordt opgepakt. Een netwerk met plaatselijke werkgevers zelf opzetten en onderhouden (combinatie vaste en detacheringkracht). Het regionale netwerk van grote regionale werkgevers wordt door het werkplein onderhouden.
- Inzet re-integratie bij de poort en hier mogelijk een pilot voor beginnen

4.2.2 Meedoen

Van klanten waarvoor uitstroom richting werk nog een brug te ver is wordt verwacht dat ze zich naar vermogen inzetten voor de samenleving. Er worden binnen de eerdergenoemde kaders middelen vanuit het gebundelde re-integratiebudget ingezet op begeleiding. Daarnaast wordt eigen initiatief gestimuleerd door de klantmanagers inkomen bij contacten met de gemeente. Daar waar mogelijk wordt de verbinding gelegd met de andere decentralisaties. Vanaf juli 2014 wordt via landelijke regelgeving vastgelegd dat de gemeenten bij Verordening de tegenprestatie moeten gaan regelen. Uit de parlementaire geschiedenis volgt dat vrijwilligerswerk geen tegenprestatie is. Vrijwilligerswerk vindt plaats op eigen initiatief, terwijl de tegenprestatie niet vrijwillig is, maar wordt opgedragen. Mantelzorg mag worden aangemerkt als tegenprestatie. In de verordening zal de tegenprestatie verder uitgewerkt worden.

4.2.3 Zorg

Voor burgers die hun arbeidsvermogen niet kunnen omzetten in een inkomen bieden we vanuit het gebundelde re-integratiebudget binnen de in het Beleidsplan 2014 genoemde kaders ondersteuning. Vaak betreft het hier klanten met een multi-problematiek waardoor ze (nog) niet mee kunnen doen. Aan die problematiek moet eerst gewerkt worden. De gemeente biedt zelf geen hulpverlenings- of zorgtrajecten, daar zijn het Maatschappelijk werk, de zorgverzekering en de AWBZ voor. Van deze doelgroep wordt wel verwacht dat zij actief werken aan de verbetering van hun persoonlijke situatie, zeker als dit een belemmering is voor het deelnemen aan de arbeidsmarkt.

Uitgangspunt: Participeren

Het ontvangen van een uitkering is niet vrijblijvend. Naast dat we van uitkeringsgerechtigden verwachten dat zij er zelf alles aan doen om de uitkeringsduur zo beperkt mogelijk te houden, vragen we participatie. Dit kan zijn door middel van (deeltijd)werk, vrijwilligerswerk of tegenprestatie.

- Van de doelgroep werk verwachten we dat ze zich voor 100% in zetten om de afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen en bezig zijn met solliciteren.
- Van de doelgroep die nog niet direct kan uitstromen naar werk verwachten we dat ze zich naar vermogen inzetten voor de samenleving.
- Van de doelgroep zorg verwachten we dat ze actief bezig zijn met de verbetering van hun persoonlijke situatie.

4.3 De wijze van uitvoering

4.3.1 Werk en Meedoen

De samenvoeging van verschillende doelgroepen in de Participatiewet en de benadering voor de inzet van middelen vraagt om een andere aanpak in de uitvoering. Maatwerk staat centraal. In de komende periode wordt verder uitgewerkt hoe de toegang integraal uitgevoerd kan worden, om aansluiting te zoeken bij de andere transities in het sociale domein. Daarnaast zal het participeren nog verder worden uitgewerkt en worden verbonden aan de decentralisatie van de AWBZ. Uiteraard blijft het doorstromen naar werk of het in elk geval benutten van het arbeidsvermogen het doel.

Uitgangspunt: Werk en Meedoen is maatwerk
Iedereen doet mee. Maatwerk staat hierbij centraal.

4.3.2 Eén werkgeversbenadering

Eenduidige benadering van werkgevers vinden wij van groot belang. Het kennen van werkgevers is hiervoor nodig. Om snel te kunnen schakelen moet ook de kennis van het klantenbestand groot zijn zodat de vraag van de werkgever goed en snel beantwoord kan worden. Het gaat hier om de WWB maar ook de "oude" Wsw en de nieuwe instroom, zowel vanuit de Wajong als nieuwe cliënten. Door één werkgeversbenadering in te richten ontstaat er één gemeentelijke partner voor de werkgever, met een uniform instrumentarium. Ook op regionaal niveau (in de arbeidsmarktregio) wordt gewerkt aan een eenduidige werkgeversdienstverlening. Daarnaast nemen wij deel in het Veluwe Portaal.

Uitgangspunt: Eén werkgeversbenadering
We willen groeien naar één werkgeversbenadering die aansluit bij de gedachte van de wet dat we met één doelgroep te maken hebben.

5. Vervolgstappen

Deze uitgangsnotitie is de eerste stap naar de implementatie van de nieuwe wet. Gezamenlijk met de gemeenteraad willen we deze visie verder uitwerken. Op basis hiervan willen we het beleid verder ontwikkelen. Het jaar 2014 zal in het teken staan van deze verdere ontwikkeling van beleid. Dan ook zal wetgeving duidelijk zijn. Onderdelen van onze visie zijn al opgenomen in het beleidsplan 2014 en lopen hiermee deels vooruit op de Participatiewet.
Daar waar wij mogelijkheden zien om deze visie en nieuwe aspecten uit het beleid verder toe te passen zullen we dit doen. Zeker wanneer hiermee de kosten omlaag gebracht kunnen worden. Dit moet er toe leiden dat we op 1 januari 2015 een goed afgewogen beleid hebben geïmplementeerd, waarmee we in staat zijn de Participatiewet binnen de door de politiek gestelde kaders en de (beperkte) middelen effectief uit te voeren en waar mogelijk goed afgestemd te hebben op de andere Decentralisaties.
Instemming van de gemeenteraad wordt gevraagd aangaande de uitgangspunten, om vervolgens over te kunnen gaan op de verdere uitwerking. De regie en uitvoering wordt zoveel mogelijk lokaal belegd.

5.1 Overzicht van de uitgangspunten

Uitgangspunten	Toelichting
Onderzoek (met de GR gemeenten) mogelijkheden naar lagere Sw-lasten	Hierbij wordt er onderzoek gedaan naar de meerdere oplossingsmogelijkheden op zichzelf, dan wel een combinatie ervan.
Inzet van beschikbare middelen gericht op uitstroom	De financiële mogelijkheden voor ondersteuning, begeleiding en re-integratie blijven beperkt. We kiezen bij de inzet van de wel beschikbare middelen expliciet voor de doelgroep Werk. Daarnaast ligt de focus op de doelgroep jongeren. Voor de doelgroepen Meedoen en Zorg integraal binnen het sociaal domein kijken naar mogelijkheden.
Plaatsing bij Reguliere werkgevers	Door plaatsing bij reguliere werkgevers stromen cliënten geheel of deels uit. Hierdoor wordt er minder beroep gedaan op de Participatiewet.
Uitgangspunt: Werk en werkgevers staan voorop	We willen werkzoekenden zo regulier mogelijk aan de slag krijgen. Ook degenen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. De vraag van de werkgever wordt vooropgesteld. In plaats van aanbodgericht, wordt er vraaggericht gewerkt.
Uitgangspunt: Inspelen op een flexibele arbeidsmarkt	De arbeidsmarkt vraagt om flexibele arbeidskrachten en in de regio ook om seizoenskrachten. Als gemeente anticiperen we op een flexibiliserende arbeidsmarkt en zien dit als kans.

Uitgangspunt: Samenhang zoeken en beleid afstemmen met de andere decentralisaties	De samenhang zal hierbij met name worden gezocht op de volgende onderdelen: 1. Toegang / toeleiding. 2. Vraaggericht werken. 3. Inkoop / financiering. 4. Monitoring.
Uitgangspunt: Participeren	Het ontvangen van een uitkering is niet vrijblijvend. Naast dat we van uitkeringsgerechtigden verwachten dat zij er zelf alles aan doen om de uitkeringsduur zo beperkt mogelijk te houden, vragen we participatie. Dit kan zijn door middel van (deeltijd)werk, vrijwilligerswerk of tegenprestatie. – Van de doelgroep werk verwachten we dat ze zich voor 100% in zetten om de afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen en bezig zijn met solliciteren. – Van de doelgroep die nog niet direct kan uitstromen naar werk verwachten we dat ze zich naar vermogen inzetten voor de samenleving. – Van de doelgroep zorg verwachten we dat ze actief bezig zijn met de verbetering van hun persoonlijke situatie.
Uitgangspunt: Werk en Meedoen is maatwerk	Iedereen doet mee. Maatwerk staat hierbij centraal.
Uitgangspunt: Eén werkgeversbenadering	We willen groeien na één werkgeversbenadering die aansluit bij de gedachte van de wet dat we met één doelgroep te maken hebben.

5.2 Planning

Het wetsvoorstel Participatiewet is begin december 2013 aan de Tweede Kamer aangeboden. Beoogd wordt om na aanname van de wet de raad te informeren over de volledige planning van de implementatie van de Participatiewet.

Lijst van afkortingen

ANW	Algemene nabestaandenwet
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BUIG-budget	Gebundelde budget van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
GR	Gemeenschappelijke regeling
IAU	Incidentele aanvullende uitkering
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW).
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
RNV	Regio Noord-Veluwe
SE	Standaardeenheid
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
Wajong	Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten
WML	Wettelijk minimumloon
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
WW	Werkloosheidwet
WWNV	Wet Werken naar Vermogen

Bijlagen

Bijlage 1 Cijfermateriaal

Ontwikkeling van het BUIG-budget van Putten

	2010	2011	2012	2013	2014
BUIG	€ 1.519.081	€ 1.684.357	€ 1.936.283	€ 2.213951	€ 2.536.304

Ontwikkeling van het Participatiebudget van Putten

	2010	2011	2012	2013	2014
Participatiebudget	€ 590.499	€ 435.370	€ 246.927	€ 238.480	€ 204.650

Ontwikkeling van de taakstelling en rijksbijdrage WSW van Putten

	2010	2011	2012	2013	2014
Rijksbijdrage	€ 2.400.547	€ 2.403.778	€ 2.259,534	€ 2.214.743	€ 2.101.085
Taakstelling	91,36	93,32	87,72	85,41	80,80

Ontwikkeling van het gebundelde re-integratiebudget van Putten

	2015	2016	2017	2018
Gebundeld Re-integratiebudget	€ 2,2 mln	€ 2,1 mln	€ 1,9 mln	€ 1,8 mln

Bijlage 2 Memo Nautus

MEMO

Betreft	Prognose ontwikkeling P-wet
Ter attentie van	Gemeente Putten
Datum	6 januari 2014

---

1 Inzicht in ongewijzigd beleid

Voor het maken van beleidskeuzes omtrent de Participatiewet is het voor gemeenten cruciaal om inzicht te hebben in de effecten van ongewijzigd beleid. Dat inzicht biedt vervolgens een belangrijk fundament onder de ontwikkeling van nieuw beleid. Wachten op volledige duidelijkheid over de inhoud van de wet is feitelijk geen optie, want die ontstaat voor individuele gemeenten pas eind 2014 als de beschikkingen voor toekenning van budgetten bij de gemeenten binnenkomen. Gemeenten moeten op dat moment de belangrijkste keuzes al gemaakt hebben en klaar staan om de uitvoering ter hand te nemen.

Dit vraagt dus veel van gemeenten, van beleidmakers en beslissers. Zij moeten proberen om zo goed mogelijk inzicht te verkrijgen en daar hun keuzes op baseren. Dat is lastig, want de informatie wordt niet kant en klaar aangeleverd door het ministerie. Wij adviseren om niet te streven naar een exact beeld met volledige zekerheid, maar naar een prognose die nodig is om de belangrijkste keuzes op te baseren. Dat is overigens ook altijd beter dan het weglaten van een dergelijke prognose omdat 'er nog onzekerheid bestaat' en dan toch ingrijpende keuzes te maken. Toch gebeurt dat vaak. En dat is risicovol.

2 Prognose ongewijzigd beleid

In deze prognose bieden we de gemeente Putten een zo actueel mogelijk inzicht in de ontwikkeling van ongewijzigd beleid, rekening houdend met de hoofdlijnen van de Participatiewet (inclusief wijzigingen als gevolg van het sociaal akkoord). Deze prognose baseren wij op de macro-ontwikkeling van het, straks gebundelde, re-integratiebudget en op de ontwikkeling van de omvang van de doelgroepvolumes die de gemeente straks met dat budget moeten ondersteunen. Hieronder worden toegelicht:

- Huidige situatie
- Wijzigingen als gevolg van Participatiewet
- Overige invloeden in komende jaren

- Prognose doelgroepvolume
- Prognose gebundelde re-integratiebudget
- Prognose kosten Wsw-oud
- Prognose restant re-integratie
- Conclusies en aanbevelingen voor vervolgstappen

3 Huidige situatie

Op dit moment is de gemeente verantwoordelijk voor uitvoering van de Wet werk en bijstand (Wwb) en de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). De uitvoering van bijvoorbeeld de WW, de WIA en de Wajong zijn verantwoordelijkheden van het UWV.

Wwb

De Wet werk en bijstand is het vangnet van de sociale zekerheid. Wie niet in zijn eigen bestaan kan voorzien kan tijdelijk een beroep doen op de gemeente. De gemeente biedt ondersteuning, zodat mensen weer in eigen inkomen kunnen voorzien (door te werken). En de gemeente biedt een tijdelijke bijstandsuitkering.

De gemeente ontvangt twee budgetten van het Rijk voor uitvoering van de Wwb. Het inkomensdeel (BUIG) is bedoeld voor het verstrekken van bijstandsuitkeringen. Op dat budget loopt de gemeente financieel risico. Een tekort is in principe voor eigen rekening van de gemeente. Daarnaast ontvangt de gemeente een re-integratiebudget (werkdeel). Met dat budget wordt de gemeente geacht de arbeidsparticipatie te bevorderen en de uitkeringslasten zo laag mogelijk te houden.

Verwacht wordt dat de gemeente Putten in 2013 ongeveer 175 uitkeringen zal verstrekken (inclusief IOAW/Z). In voorgaande jaren was het saldo van de gemeente Putten op het inkomensdeel als volgt:

Inkomensdeel / BUIG	**2010**	**2011**	**2012**
Uitkeringslasten	€ 1.851.063	€ 1.967.394	€ 2.093.056
Budget inkomensdeel / BUIG	€ 1.519.081	€ 1.684.357	€ 1.936.283
Saldo	- € 331.982	- € 283.037	- € 156.773
Tekortpercentage	- 22%	- 17%	- 8%
Aantal uitkeringen (exclusief IOAW/Z)	130	130	140

Wsw

Mensen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap kunnen soms moeilijker een baan vinden, omdat zij niet in staat zijn om voldoende arbeidsproductiviteit te leveren tegenover het salaris dat iedereen in Nederland minimaal moet verdienen. Zij kunnen een Wsw-

indicatie aanvragen bij het UWV en vervolgens beroep doen op ondersteuning van de gemeente.

De gemeente biedt ondersteuning bij het vinden van een geschikte baan (Sw-plek). Die baan krijgen mensen betaald tegen het geldende cao-loon van de betreffende werkgever. De gemeente betaalt subsidie aan de werkgever ter compensatie van de lagere arbeidsproductiviteit. De gemeente ontvangt voor de uitvoering van de Wsw een budget van het Rijk (Rijkbijdrage Wsw). Aan dat budget is een taakstelling gekoppeld voor een minimumaantal door de gemeente te realiseren Sw-plekken.
De uitvoering van de Wsw is door de gemeenten in de Noord Veluwe belegd bij Inclusief Groep. In 2013 zijn er op basis van de taakstelling voor de gemeente Putten 85 Sw-plekken. Er staan ongeveer 12 personen op de wachtlijst (peildatum 30 juni 2013).

Wajong
Voor de Wajong is het UWV verantwoordelijk. De regeling is bedoeld voor mensen die op jonge leeftijd langdurige ziekte of handicap hebben gekregen. Het UWV beschikt over middelen voor het verstrekken van een uitkering en het uitvoeren van re-integratie. De gemeente Putten kent in 2013 ongeveer 270 Wajongers.

4 Wijzigingen als gevolg van de Participatiewet

Op 1 januari 2015 wordt de Participatiewet ingevoerd. De belangrijkste wijzigingen, inclusief de wijzigingen als gevolg van het sociaal akkoord zijn als volgt:

- De Wwb heet vanaf 1 januari 2015 'Participatiewet'.

- De huidige basis van de Wwb blijft in stand. De gemeente blijft verantwoordelijk voor het vangnet van de sociale zekerheid. De gemeente ontvangt een budget van het Rijk voor het verstrekken van bijstandsuitkeringen (inkomensdeel). Op dat budget loopt de gemeente risico. Er komt daarnaast een gebundeld re-integratiebudget waarin alle middelen bedoeld voor bevordering van arbeidsdeelname en terugdringing van uitkeringslasten worden gebundeld. Op dat budget wordt bezuinigd.

- De toegang tot de Wajong wordt aangescherpt. De uitvoering blijft bij het UWV. De bestaande populatie (landelijk meer dan 200.000) zal worden herkeurd door het UWV. Personen die gedeeltelijk en tijdelijk arbeidsgeschikt zijn, vallen in het vervolg onder de Participatiewet en niet meer onder de Wajong. Landelijk gaan in 2015-2018 minimaal 100.000 Wajongers over naar de Participatiewet. Voor hen zal een overgangsregeling komen die de inkomensterugval dempt. De re-integratiemiddelen die het UWV beschikbaar had gaan geleidelijk over naar het gebundelde re-integratiebudget van de gemeente. Voor de gemeente Putten betekent de aanscherping van de Wajong een toename van ongeveer 111 uitkeringen in de periode 2015-2018.

- De Wet sociale werkvoorziening wordt afgeschaft per 1 januari 2015. Instroom in de Wsw is vanaf die datum niet meer mogelijk. De wettelijke rechten en plichten van de bestaande

Sw-werknemers blijven in stand. Zij houden dus recht op ondersteuning van de gemeente bij het vinden van een geschikte baan. De wachtlijst voor de Wsw (Sw-geïndiceerden zonder Sw-plek) vervalt. Deze groep heeft straks geen rechten en plichten meer. Met de afschaffing van de Wsw vervalt ook de Rijksbijdrage Wsw. De middelen worden overgeheveld naar het gebundelde re-integratiebudget. Bij die overheveling wordt rekening gehouden met het natuurlijk verloop onder de bestaande Sw-werknemers. Daarbovenop wordt een 'efficiencykorting' doorgevoerd door het Rijk. De minimumtaakstelling komt te vervallen.

- Het gebundelde re-integratiebudget zal naar verwachting gepaard gaan met een toenemende beleidsruimte voor gemeenten om de financiële middelen op basis van zelf bepaalde prioriteiten in te zetten. De verwachting is evenwel dat er ook sprake zal zijn van inperkingen van die beleidsruimte. Het Rijk zal mogelijk willen regelen dat de gemeenten zich voldoende inzetten voor mensen met een beperking die straks deel uitmaken van de doelgroep van de Participatiewet. Denk hierbij aan ondersteuning voor mensen die eerder in aanmerking konden komen voor de Wajong en/of de Wsw. Eventuele verplichtingen op dit gebied leggen een beslag op het beschikbare budget.

- Om te bevorderen dat werkgevers meer verantwoordelijk worden voor de arbeidsdeelname van mensen met een beperking zijn in het sociaal akkoord afspraken gemaakt over de realisatie van uiteindelijk 125.000 extra banen voor deze groep. Om de realisatie van deze afspraken te borgen worden deze vertaald in arbeidsmarktplatforms (noemer 'werkbedrijven') van gemeenten, UWV en sociale partners in de 35 arbeidsmarktregio's. Gemeenten nemen de lead in deze samenwerkingsverbanden.

5 Overige invloeden in komende jaren

Van belang is te onderkennen dat er ook naast de Participatiewet veranderingen zijn die van grote invloed zijn voor gemeenten en de uitkomsten van de Participatiewet. Er is sprake van:

- Oplopende werkloosheid als gevolg van de economische crisis, waardoor minder mensen in hun eigen inkomen kunnen voorzien.
- Aanscherpingen in voorliggende regelingen zoals de WW en de ANW waardoor vaker en sneller een beroep zal worden gedaan op het vangnet (de bijstand).
- Minder kansen op arbeidsparticipatie, in het bijzonder voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.
- Minder 'afwentelingsmogelijkheden' voor gemeenten om lasten van inkomen en ondersteuning buiten de gemeentelijke begroting te brengen, doordat gemeenten een steeds bredere verantwoordelijkheid dragen in het sociale domein.

6 Prognose doelgroepvolumes

Voor de gemeente Putten verwachten wij bij ongewijzigd beleid de volgende ontwikkeling van het aantal bijstandsuitkeringen:

Jaar	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Huidige WWB (incl. IAOW en IOAZ)	175	193	206	208	208	208
Toename nieuwe doelgroep	0	0	8	41	78	111
Totaal	175	193	215	250	287	320

Uit het bovenstaande volgt de prognose dat het aantal bijstandsuitkeringen in de periode 2013-2018 zal toenemen van ongeveer 175 naar ongeveer 320. Dit is een toename van ongeveer 83%.

Deze prognose hebben wij gebaseerd op:

- Het aantal bijstandsuitkeringen (WWB, IOAW en IOAZ) in de gemeente op basis van de (voorlopige) toekenningen van budget inkomensdeel in 2013 en 2014 en de macro-economische verkenning (MUV) voor de jaren 2015-2018.
- Een verdere toename van het aantal bijstandsuitkeringen als gevolg van de aanscherpingen in de Wajong en de Wsw, alsmede herkeuring van de huidige Wajong in 2015-2018, conform het wetsvoorstel.

Instroom in de Wsw is per 1 januari 2015 niet meer mogelijk. De doelgroep Wsw-oud neemt af aan de hand van het natuurlijk verloop. Dit levert de volgende ontwikkeling van het aantal Sw-plekken.

Jaar	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Aantal	85	81	76	71	67	63

Deze prognoses hebben wij gebaseerd op realisatie van het aantal Sw-plekken in 2013 en 2014 voor de gemeente Putten conform de taakstelling 2013 en 2014 en een gemiddeld natuurlijk verloop van 6% per jaar vanaf 2015.

Het totale doelgroepvolume ontwikkelt zich dus als volgt (totaal bijstand en Wsw-oud):

Jaar	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Aantal bijstand	175	193	215	250	287	320
Aantal Wsw-oud	85	81	76	71	67	63
Totale doelgroep	260	274	291	321	354	383

7 Prognose gebundelde re-integratiebudget

Voor de gemeente Putten verwachten wij de volgende ontwikkeling van het gebundelde re-integratiebudget:

Jaar	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Gebundeld re-integratiebudget	€ 2,4 mln	€ 2,3 mln	€ 2,2 mln	€ 2,1 mln	€ 1,9 mln	€ 1,8 mln

Uit het bovenstaande volgt de prognose dat voor de gemeente Putten het gebundelde re-integratiebudget, ter ondersteuning van de genoemde doelgroepvolumes, in de periode 2013-2018 (2013 en 2014 fictief) zal afnemen van ongeveer € 2,4 mln naar € 1,8 mln. Een afname met 25%.

Deze prognose hebben wij gebaseerd op:

- De toekenning van het SZW-deel van het Participatiebudget en de Rijksbijdrage Wsw aan de gemeenten in de jaren 2013 en 2014.
- De overheveling van de Rijksbijdrage Wsw, inclusief de bezuinigingen op deze overheveling als gevolg van het stoppen van de instroom en toepassing van de efficiencykorting in de periode 2015-2018.
- De geleidelijke toevoeging van vroegere middelen voor re-integratie Wajong van het UWV en de middelen voor het realiseren van 'nieuwe voorzieningen beschut'.
- Het gemiddelde budgetaandeel van de gemeente Putten in het macrobudget in de jaren 2012-2013 en de ontwikkeling van het macrobudget.

8 Prognose kosten Wsw-oud

Voor de gemeente Putten hebben wij een prognose gemaakt van de ontwikkeling van de kosten van Wsw-oud. In verband met de beperkte beschikbaarheid van gegevens is hierbij de begroting 2013 van Inclusief Groep als basis gebruikt. Deze begroting is afgestemd op 810 Wsw-plekken. De gemeente Putten kent 85 Wsw-plekken. In onderstaande prognose is als uitgangspunt gehanteerd dat de gemeente Putten 85/810 van de begroting draagt.

- De omvang van het aantal Wsw-plekken daalt van 85 nu, naar 63 in 2018.

- De directe kosten (saldo van lonen Wsw-werknemers en bedrijfsinkomsten) zijn nu € 0,8 miljoen. Die dalen in gelijke mate met de afbouw van het aantal Wsw-plekken naar € 0,6 miljoen in 2018.
- De overheadkosten (huisvesting, kosten van staf etc.) blijven gelijk € 1,2 miljoen.
- De totale kosten Wsw dalen dus van € 2,0 miljoen naar € 1,8 miljoen.
- Er ligt een hoog risico op de begroting van Inclusief Groep. Er is sprake van relatief hoge overhead en bedrijfsinkomsten. De berekening is optimistisch.

9 Prognose restant re-integratie

Op basis van het voorgaande kunnen we nu een prognose maken van het restant dat voor de gemeente Putten beschikbaar is voor re-integratie van mensen met een bijstandsuitkering. Dit restant volgt uit de onder punt 7 berekende prognose voor het gebundelde re-integratiebudget en de onder punt 8 berekende prognose voor de kosten van Wsw-oud.

Als uitgangspunt is gehanteerd dat de Participatiewet budgetneutraal wordt uitgevoerd. Dat wil zeggen dat het budget voor re-integratie van mensen in de bijstand wordt bepaald door het totale budget na aftrek van de kosten voor Wsw-oud.

Aspect	Wsw-oud	Re-integratie bijstand	Totaal
Volume 2018	63	320	383
Volume 2018 (in %)	16,4%	83,6%	100%
Kosten 2018	€ 1,8 mln	€ 0,0 mln	€ 1,8 mln
Kosten 2018 (in %)	100,0%	0,0 %	100%
Gemiddelde kosten in 2018	€ 28.571	€ 0	€ 4.700

Uit het bovenstaande volgt de prognose dat voor de gemeente Putten in 2018 ongeveer 100% van het beschikbare budget uitgeeft aan 16,4% van de doelgroep die aanspraak maakt op dat budget.

Voor re-integratie van mensen in de bijstand is geen geld meer beschikbaar, terwijl iedere Wsw-plek nog € 28.571,-- per jaar blijft kosten. Ter vergelijk: in 2010 had de gemeente nog gemiddeld € 2.650,-- beschikbaar voor re-integratie van mensen in de bijstand (SZW-deel Participatiebudget).

10 Conclusies en aanbevelingen voor vervolgstappen

In deze prognose bieden wij u een zo actueel mogelijk inzicht in de ontwikkeling van ongewijzigd beleid voor de gemeente Putten, rekening houdend met de hoofdlijnen van de Participatiewet. Deze prognose geeft u een eerste inzicht in de effecten van ongewijzigd beleid. U kunt uit deze prognose het volgende afleiden:

- Als gevolg van de Participatiewet moet u aanzienlijk meer mensen ondersteuning gaan bieden bij hun terugkeer naar de arbeidsmarkt. Vooral de herkeuring van de Wajong heeft grote impact. De omvang van de bijstand stijgt van 175 naar 320 uitkeringen.

- Wie nog niet in eigen bestaan kan voorzien heeft recht op een bijstandsuitkering. U krijgt daarvoor een budget van het Rijk, maar op dat budget loopt u risico. Tekorten zijn in principe voor eigen rekening.

- Zonder bijsturing van beleid zal in 2018 ongeveer 100% van het gebundelde re-integratiebudget worden besteed aan Wsw-oud. Het gaat dan nog om ongeveer 63 oude Sw-plekken, oftewel 16,4% van het totale doelgroepvolume.

- Zonder bijsturing van beleid zal in 2018 geen budget meer resteren voor re-integratie van mensen in de bijstand. Het gaat dan om 320 bijstandsuitkeringen, oftewel 83,6% van het totale doelgroepvolume.

Wij adviseren u om de politiek nauw te betrekken en mogelijke keuzes op dit terrein naar de voorgrond te brengen. Dat voorkomt ook dat er te hoge verwachtingen ontstaan. De volgende vragen kunnen behulpzaam zijn in relatie tot de prognoses en de hiervoor genoemde conclusies:

- Kunnen we in 2018 nog wel voldoende werk maken van re-integratie van mensen in de bijstand, uitkeringslasten zo laag mogelijk houden en voorkomen dat hier tekorten ontstaan?

- Kunnen we specifiek de doelgroep met een beperking in de bijstand nog wel goed ondersteunen? Kunnen we voldoen aan mogelijke verplichtingen om deze doelgroep te ondersteunen?

- Hoeveel budget denken we nodig te hebben voor re-integratie van mensen in de bijstand in 2018, rekening houdend met de stijging van het volume en het feit dat het gaat om meer mensen met een beperking? En rekening houdend met het feit dat op re-integratie al eerder (in 2011 en 2012) bezuinigingen zijn doorgevoerd?

- Aanvaarden we een beroep op de algemene middelen ter aanvulling van een tekort op het gebundelde re-integratiebudget, wat ten koste gaat van andere terreinen, of moet het budgetneutraal, wat betekent dat we doelen van re-integratie moeten bijstellen of moeten bezuinigen op Wsw-oud?

- Zijn we bereid te zoeken naar mogelijkheden om Wsw-oud anders vorm te geven, te komen tot veel lagere overhead en een ander model van uitvoering? Voor welke ideeën bestaat draagvlak?

Wij adviseren de gemeente Putten om deze vragen zo vroeg mogelijk te betrekken in uw beleidsproces en vooruit te laten lopen op keuzes over de best bassende organisatievorm.